

Метод вправ у компетентнісній парадигмі навчання української мови

*Л.О. Попова,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу навчання української мови та літератури
Інституту педагогіки НАПН України*

Сучасні соціальні виклики зумовлюють зміну векторів мовної освіти й орієнтують на формування компетентного мовця, який не тільки знає українську мову, а й виявляє мовне чуття, мовну стійкість, репрезентує себе засобами мови, упевнений, що досконале володіння мовою є запорукою життєвого й професійного становлення, прагне до мовленнєвого самовдосконалення. Це зумовлює як пошук нових форм, методів і засобів навчання, так і осучаснення класичних, які добре зарекомендували себе впродовж багатьох років. До таких належить метод вправ, яким активно послуговуються педагоги впродовж багатьох десятиліть. Як свідчать результати опитування вчителів української мови і літератури, на уроках мови різноманітним вправам відводять пересічно 80% часу. Метод вправ корелюється з усіма іншими методами навчання як метод, що закріплює теоретичні відомості й перетворює їх у систему практичних дій. Виконуючи вправи, учень опановує різні види діяльності, розв'язує різноманітні проблеми, потрапляє в умови пошуку.

Проблема визначення сутнісних ознак методу вправ і, відповідно, їх класифікації не нова в українській лінгводидактиці. Використання вправ в освітньому процесі впродовж тривалого часу спонукало науковців до розроблення різноманітних класифікацій вправ.

Упровадження компетентнісного підходу зумовлює перегляд наявних класифікацій і доповнення їх такими вправами, що відповідають викликам сьогодення і вимогам Державного стандарту базової середньої освіти. Зазначимо, що вправи не можна розглядати лише як ілюстрації до теоретичних відомостей з мови, різних визначень і правил. Вони мають бути спрямовані на активізацію текстотвірної діяльності здобувачів освіти, збагачення їхнього активного словника, формування ціннісного ставлення до української мови як державної мови; розвиток в учнів і учениць умінь застосовувати здобуті знання для розв'язання навчальних і життєвих завдань; засвоєння особливостей стилів і жанрів української мови, формування мовної стійкості, мовного чуття і мовного смаку; формування ключових компетентностей.

Особливу роль в освітньому процесі відводимо вправам, що передбачають установа асоціативних і причиново-наслідкових зв'язків між фактами, прикладами, явищами, ідеями; обговорення проблемних запитань, добір аргументів й ілюстрування їх прикладами, розрізнення фактів й оцінних суджень, пошук фактів, спростування оцінних суджень, моделювання ситуацій, максимально наближених до життєвих.

Складником вправ мають стати компетентнісно орієнтовані завдання, спрямовані на розвиток мотиваційної сфери учнів, їхніх ціннісних орієнтацій, усвідомленні важливості своєї діяльності для подальшого саморозвитку й самоосвіти та ін.

Інтерактивні методи навчання української мови

*Л. В. Галаєвська,
кандидат педагогічних наук,
науковий співробітник
відділу навчання української мови та літератури
Інституту педагогіки НАПН України*

Одним із важливих чинників активізації навчально-пізнавальної взаємодії між складними об'єктами пізнання та суб'єктами навчально-пізнавального процесу є інтерактивне навчання. Воно реалізується як організація вчителем за допомогою певної системи способів, прийомів, методів освітнього процесу, заснованого на суб'єкт-суб'єктних стосунках педагога й учня (паритетності); багатосторонній комунікації; конструюванні знань учнем; використанні зворотного зв'язку; постійній активності учня.

Інтерактивні методи навчання на уроках української мови – це способи міжособистісної взаємодії суб'єктів навчання в режимі вчитель – учень, учень – учитель, учень – учень, що забезпечують ефективну реалізацію мети й завдань уроку, мають значний комунікативний, соціокультурний і виховний потенціал. Можливості інтерактивних методів базуються на багатофункційності. У процесі реалізації інтерактивних методів навчання актуалізуємо їх провідні функції, до яких належать: мотиваційна, пізнавальна, комунікативна, емоційна, самореалізаційна, виховна.

Дослідники вбачають в інтерактивних методах значні можливості для самореалізації особистості кожного учня. Інтерактивна діяльність на уроках української мови припускає організацію й розвиток діалогового, полілогового спілкування, що веде до взаєморозуміння, взаємодії, до спільного вирішення проблем.

Аналіз літератури засвідчує, що автори, вивчаючи різні аспекти функціонування інтерактивних методів навчання, дають їм однаково позитивні характеристики. На основі узагальнення лінгводидактичних студій виокремлюємо провідні ознаки інтерактивних методів навчання української мови в компетентнісному виборі:

- інтерактивні методи є одним із основних інструментів навчання української мови на сучасному етапі;
- інтерактивні методи мають значні можливості для формування предметної і ключових компетентностей здобувачів освіти;
- ці методи стимулюють використання власного досвіду учнями під час виконання компетентнісно орієнтованих завдань.